

VIHREÄN KASVUN MAHDOLLISUUS

Hankenumero 7735

Loppuraportti

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

SILMU

Sepra

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

SISÄLLYS

Sivu

1. Toteuttajan nimi	5
2. Hankkeen nimi ja hanketunnus	5
3. Yhteenveto hankkeesta	5
4. Raportti	6
4.1 Hankkeen tavoitteet	6
a. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on	6
b. Hankkeen tavoitteet	6
4.2. Toteutus	6
a. Toimenpiteet	6
b. Aikataulu	8
c. Resurssit	8
d. Toteutuksen organisaatio	8
e. Kustannukset ja rahoitus	8
f. Raportointi ja seuranta	8
g. Toteutusoletukset ja riskit	9
4.3 Yhteistyökumppanit	9
4.4. Tulokset ja vaikutukset	10
5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi	11
6. Päiväys ja raportin laatija	11

Liitteet

LIITE 1 Hankkeen toiminta: järjestetyt seminaarit, retket ja osallistuminen	12
LIITE 2 Matkaraportti Saksan tutustumisretkestä 24.-26.1.2017	14
LIITE 3 Hankkeen ohjausryhmän lausunto	23

1. Toteuttajan nimi

Kehittämisyhdistys SILMU ry yhteistyössä Leader Sepran kanssa.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Vihreän Kasvun Mahdollisuus (nro 7735).

3. Yhteenveto hankkeesta

Hankkeen tavoitteena oli edesauttaa alueen uusiutuvaan energiaan liittyvien asioiden kehittämistä sekä elinkeinollisesti että yleishyödyllisesti. Hanke toteutti tiedonvälitystä uusiutuvasta energiasta, teki kokeiluja sekä uusia avauksia, loi ja siirsi hyviä käytäntöjä sekä edisti alueen toimijoiden verkostoitumista uusiutuvan energian alalla. Hankkeen toteuttivat Kehittämisyhdistys SILMU ry ja Leader Sepra alueiden välisenä tiedonvälityshankkeena. Muita keskeisiä toimijoita olivat MTK:n paikallisyhdistykset, Metsäkeskus, ProAgria Etelä-Suomi ja SILMU ry:n alueella Resurssiviisas Lapinjärvi – hanke. Lisäksi hanke teki yhteistyötä ProAgria Keskusten Liiton vetämän valtakunnallisen koordinaatiohankkeen kanssa - Energiatehokkuudesta kilpailukykyä maaseudulla. Hanke toteutettiin ajalla 7.7.2015–31.12.2019 ja sen kokonaiskustannukset olivat 180.000 euroa. Molemmat Leader ryhmät olivat varanneet 90.000 euroa rahoituskehyksistään hankkeen toteuttamista varten.

Tietoa välitettiin sähköpostitse, hankkeen internet –sivujen kautta sekä sähköisten uutiskirjeiden avulla. Hankkeesta tiedotettiin sähköisesti myös sosiaalista mediaa hyväksi käyttäen. Hanke tavoitti yhteensä 891 henkeä, joista 566 oli naisia ja 325 miehiä. Perinteisiä aktivointitilaisuuksia järjestettiin 18 kpl, joihin osallistui 402 henkeä. Hankkeen aikana toteutettiin teemaan liittyen myös opintomatkoja sekä kotimaassa että ulkomailla. Matkoille osallistui yhteensä 168 henkeä ja palautteet opintomatkoihin olivat hyvin positiivisia. Saman tyyppisiä, uusiutuvaan energiaan liittyviä matkoja kaivattiin järjestettäväksi lisää. Hankkeen tuloksena alueiden tietämys uusiutuvasta energiasta on lisääntynyt, hankkeen aikana lähetettiin 96 tiedotetta olemassa oleville yhteyshenkilöille. Hankehakemuksia uusiutuvaan energiaan liittyen on tullut Leader-ryhmille 3 kpl.

Kuva 1. St1 Oy:n kehitysjohtaja Mika P.A. Anttosen luento ”Metsät hiilinieluinä ja ilmastonmuutoksen hillitseminen” Porvoossa 31.10.2018

4. Raportti

4.1. Hankkeen tavoitteet

- a. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on
Hanke toteutti Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020 Maaseudun kehittämistä koskevaa prioriteetin 5 (voimavarojen tehokkaan käytön sekä vähähiiliseen ja ilmastoja säästävään talouteen siirtymisen edistäminen maatalous-, elintarvike- ja metsäsektoreilla) tavoitetta c: Uusiutuvien energialähteiden sekä biotalouteen tarkoitettujen sivutuotteiden, jätteiden, jäännösten ja muiden kuin elintarvikkeiksi tarkoitettujen raaka-aineiden tarjonnan ja käytön helpottaminen. Hanke toteutti myös paikallisia strategioita: SILMUSTA KASVUA – TILLVÄXT MED SILMU 2014–2020 sekä Sepra 2020.
- b. Hankkeen tavoitteet
Hanke oli tiedonvälityshanke, jonka pääasiallisena tavoitteena oli avata Uusiutuva energia -käsitettä alueilla ja lisätä toimijoiden tietämystä teemasta sekä synnyttää teeman mukaisia hankkeita. Hankkeessa välitettiin valmista tietoa eteenpäin omille verkostoille.

4.2. Toteutus

- a. Toimenpiteet
Uusiutuvaa energiaa tarkasteltiin hankkeen aikana laajasta näkökulmasta, jolloin teema sisälsi niin uusiutuvia luonnonvaroja tuottavan, käyttävän, jalostavan ja markkinoivan tuotannon kuin uusiutuvista luonnonvaroista valmistettujen tuotteiden kulutuksen sekä kierrätyksen.

Hankkeen aikana järjestettiin itse 18 tilaisuutta uusiutuvaan energiaan liittyen ja tilaisuuksien osallistujamäärä oli yhteensä 402 henkeä (liite 1 yhteenveto hankkeen toimenpiteet). Tilaisuuksien aiheina olivat mm. kiertotalous, lähiruoka, biokaasu, aurinkoenergia, puubioenergia, hevosen lannan kierrätys ja sähkön säästäminen. Hanketta käytiin esittelemässä muiden järjestämässä 16 tilaisuudessa, joiden osallistujamäärä oli yhteensä 321 henkeä. Hanke järjesti kotimaan opintomatkoja yhdeksän kpl, joihin osallistui yhteensä 149 henkeä.

Kuva 2. Kymenlaakson Maaseutufoorumin 2017 yleisöä, teemana "Hukka hyödyksi"

SILMU järjesti seitsemän tutustumisretkeä hankkeen aikana: *Retki Hyvinkään Palopurolle* Knehtilän tilalle keväällä 2016. Tilalla toimii yhteistyöverkosto, jonka tavoitteena on synnyttää energia- ja ravinneomavarainen tuotantomalli. *Energiaretki* Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon uusiutuvan energian kohteisiin syksyllä 2017. *Energiaretki Qvidja Gårdiin ja Fiskarsin Voimaan* toteutettiin keväällä 2018. *Makumatka maalle* –retki sekä *Tutustumisretki Nesteen Jalostamolle* Porvooseen järjestettiin syksyllä 2018. Hankkeen viimeisenä toimintavuotena järjestettiin *Makumatka maalle* –retki uudestaan sekä *Etelä-Kymenlaakson Energiaretki*.

Kuva 3. Tutustumisretki Palopuron Agroekologiseen symbioosiin Knehtilän tilalle 23.4.2016, luennoijana Kari Koppelmäki

Leader Sepra järjesti kaksi retkeä alueellaan ja avusti SILMU ry:n järjestämien retkien markkinoinnissa ja järjestelytyöissä; *Opintoretki Ekamin oppilaiden kanssa* ja *Osta tilalta –päivä* yhteistyössä ProAgria Etelä-Suomen kanssa.

Hankkeessa järjestettiin yksi opintomatka ulkomaille, joka suuntautui Saksaan. Matka Berliiniin tehtiin 24.–26.1.2017 ja sen aikana tutustuttiin Feldheimin energiakylään, Aldershofin teknologiapuistoon ja yhtenä päivänä vierailtiin Grüne Woche –messuilla. Opintomatikalle osallistui 19 henkeä. Matkan raportti löytyy liitteenä 2.

Kuva 4. Yleisöä Grüne Woche –messuilla 25.1.2017

Hankkeen tiedottamisen kanavina käytettiin SILMU ry:n uutiskirjettä ja kotisivuja, Facebook –sivuja, lehti-ilmoituksia (perinteiset ja sähköiset) ja internet kalentereita (maaseutu.fi, evenemax, uusimaaseutu.fi -sivusto, energiatehokkaasti.fi –sivusto sekä Uudenmaan kalenteri uusimaa.fi). Lisäksi tiedotteet lähetettiin SILMU ry:n yhteistyökumppaneille ja alueen kunnille.

- b. **Aikataulu**
 Hanke toteutettiin ajalla 7.7.2015–31.12.2019. Hankkeen toteutusaikaa jouduttiin jatkamaan useampaankin kertaan, koska SILMU ry:n työntekijöiden lomautukset hidastivat hankkeen toteuttamista vuosina 2016, 2017 ja 2018. Leader Sepran osalta hanke toteutettiin alkuperäisen suunnitelman mukaisessa aikataulussa vuosien 2015-2017 aikana.
- c. **Resurssit**
 Hankkeen toteutukseen kohdennettiin SILMU ry:n alueella 0,8 henkilötyövuotta ja Sepran alueella 0,8 henkilötyövuotta.
- d. **Toteutuksen organisaatio**
 Hanketta hallinnoi SILMU ry. Päävastuu hankkeen toteutuksesta oli toiminnanjohtaja Gina Forsströmillä 31.3.2019 saakka. Hankkeen käytännön toteutuksen päävastuu oli hankeneuvoja Heli Tommiskalla ja lisäksi työtä tuki hallinnollisten ja tiedotukseen liittyvien tehtävien osalta toimistopäällikkö Tiina Kurki. Leader Seprassa hankkeen käytännön toteutuksen päävastuu oli hankekoordinaattori Kirsi Pohjankoskella ja työtä tuki pääosin hallinnollisten ja tiedotukseen liittyvien tehtävien osalta hankeneuvoja Marja Sorvo.
- e. **Kustannukset ja rahoitus**
 Hanke toteutettiin tuen siirtomenettelyllä, jolloin kumpikin ryhmä vastasi oman toimintansa osalta syntyvistä kustannuksista ja niiden rahoituksesta. Yhteisen sopimuksen mukaisesti SILMU ry valmisti maksuhakemukset. Hankkeen hankinnoista tehtiin hintavertailut, kun kustannukset ylittivät 2 500 euroa ja hankinnat kilpailutettiin, kun kustannukset olivat yli 10 000 euroa. Alueiden väliselle hankkeelle saatiin 100 % tuki.

	2015	2016	2017	2018	2019	YHTEENSÄ
Palkat	22 916,34	45 831,94	33 126,31	21 813,50	8 728,91	132 417
Vuokrat	1 205,88	2 391,33	1 853,59	2 006,04	1 043,16	8 500
Ostopalvelut	616,07	595,00	4 027,67	4 196,38	4 427,88	13 863
Matkat	1 431,07	9 183,40	2 319,09	410,69	315,75	13 660
Muut	1 107,07	3 063,06	3 755,27	2 504,44	1 130,16	11 560
YHTEENSÄ	27 276,43	61 064,73	45 081,93	30 931,05	16 645,86	180 000

- f. **Raportointi ja seuranta**
 Hankkeen toteutuksen kannalta tärkeät linjaukset ja toimenpide-ehdotukset tehtiin hankkeen ohjausryhmässä ja ne vahvistettiin SILMU ry:n hallituksen kokouksessa. Ohjausryhmään kuuluivat jäsenet SILMU ry:n ja Sepran toiminnanjohtajista sekä molempien yhdistysten hallituksen nimeämistä henkilöistä.
 Lisäksi ohjausryhmään pyydettiin asiantuntijajäseniä Uudenmaan ELY-keskuksesta sekä biotalousteemaan liittyviä asiantuntijoita hankkeen toteutusalueelta ja alueen ulkopuolelta. Ohjausryhmä kokoontui vähintään kerran vuodessa eri paikoissa ja seurasi hankkeen etenemistä ohjeistuksen mukaisesti. Ohjausryhmän lausunto hankkeesta ja loppuraportista löytyy liitteenä 3.

g. Toteutusoletukset ja riskit

Suunnitelmassa yhtenä riskinä pidettiin sitä, että tiedotus epäonnistuu hankkeessa tai että aihe ei herätä kiinnostusta riittävästi alueella ja niiden seurauksena esim. tilaisuuksiin ei saada riittävästi osallistujia. Tiedotus ei toteuttajan näkökulmasta epäonnistunut ja käytössä oli monipuolisesti erilaisia tiedotuskanavia (sähköposti, sosiaalinen media, lehtijutut ja kotisivut). Hankkeen tapahtumista välitettiin laajasti tietoa omille yhteistyöverkostoille.

Toisena riskinä pidettiin sitä, että alueella ei ole valmiuksia uusien avauksien (esim. kiertotalous-pilottikohteen rakentaminen) toteuttamiseen. Pilottikohteiden rakentaminen on tässä vaiheessa vielä kallista ja esim. biokaasun tuotantolaitosten suomalaisten toimittajien pysyvyys epävarmaa (BioGTS Oy:n konkurssi vuonna 2018). Näin ollen merkittäviä pilottikohteiden rakentamista ei hankkeen osalta saatu aikaan.

4.3 Yhteistyökumppanit

Hankkeeseen osallistuivat Hankkeeseen osallistuivat asiantuntemuksellaan seuraavat tahot: MTT (vuoden 2015 alusta alkaen Luonnonvarakeskus), MTK Uusimaa, Metsäkeskus, ProAgria Etelä-Suomi, inforME –hanke, HELMET –hanke (Hevosien lannasta menestystarinoiksi), Kymijoen vesi ja luonto ry sekä MTK viljelijäyhdistykset. Hanke teki tiivistä yhteistyötä myös Resurssiviisas Lapinjärvi –hankkeen kanssa, joka sai rahoituksen Uudenmaan ELY-keskuksesta. ESKO-kalatalousryhmä, jota Sepra hallinnoi, oli hankkeen linkkinä saaristoon ja kalastajiin.

Kuva 5. Hanketreffit 27.4.2018 ”Säästä sähköä säättämällä” luennoimassa Maarit Kari ProAgria Keskusten Liitosta sekä Heikki Rantula Kymenlaakson Sähkö Oy:stä

Kuva 6. Resurssiviisas Lapinjärvi” –hankkeen kanssa yhteistyössä järjestetty tilaisuus ”Uusiutuva energia biokierrotaloudessa” Lapinjärvellä 11.10.2018

4.4. Tulokset ja vaikutukset

Hankkeesta tiedotettiin yhteistyötahoille ja alueen asukkaille kotisivujen, Facebookin, sähköpostitiedotteiden ja sähköisen uutiskirjeen avulla. Seuraavassa taulukossa on esitetty hankkeen tavoitteet ja kuinka ne toteutuivat hankkeen toteutusaikana.

Toimienpiteet	Tavoitetaso	Toteuma
Julkaistu materiaali	6 kpl	96 kpl
Infotilaisuudet	6 kpl	18 kpl
Esittelytilaisuudet	2 kpl	10 kpl
Ulkomaan matkat	1 kpl	1 kpl
Aktivointitilaisuuksiin osallistuneet	200 hlö	891 hlö
- joista naiset	20 hlö	566 hlö
- joista miehet	180 hlö	325 hlö
Hankkeeseen osallistuvat organisaatiot	6 kpl	13 kpl

Toteuma on ollut merkittävästi asetettua tavoitetta korkeampi, joka johtunee varovaisesta tavoitteenasettelusta, koska uusiutuvan energian käsite on todella laaja ja suurelle yleisölle vaiheasti hahmotettavissa.

Hankkeen alkupuolella osallistujia oli niukasti eri tapahtumissa mutta loppukauden tapahtumat herättivät jo huomattavasti enemmän kiinnostusta. Näytti siltä, että aihe oli vuonna 2015, kun hanke käynnistettiin, vielä vieras ja monimutkainen, eikä nähty omia vaikuttamisen mahdollisuuksia. Vuosien kuluessa, kun asiasta on tiedotettu monelta eri taholta, alueen toimijat alkoivat ymmärtää, mistä on kysymys ja näkemään omat vaikuttamisen ja toimintamahdollisuutensa teeman puitteissa.

Hankkeen myötävaikutuksella saatiin toiminta-alueelle rahoitusta uusiutuvaan energiaan liittyen. SILMU ry:n rahoittamana yksi yrityksen perustamistuki uusiutuvan energian prototyypin kehittämiseen sekä yksi kehittämishanke kiertotalouden tiedottamiseen liittyen (Mäntsälän Yrityskehitys Oy). Lisäksi avustettiin yhden yritysryhmähankkeen syntymistä uusiutuvaan energiaan liittyen Lapinjärven kunnan alueelle Uudenmaan ELY-keskuksen rahoituksella.

Tuottajayhdistysten puheenjohtajat ja sihteerit toimivat hankkeen linkkinä maanviljelijöille, metsänomistajille ja maaseutuyrittäjille suunnattuun tiedottamiseen liittyen. MTK tuottajayhdistyksien puheenjohtajille suoritettiin vielä lyhyt puhelinhaastattelu, jossa tiedusteltiin heidän näkemyksiään hankkeen vaikuttavuuteen liittyen. Tässä yhteenveto haastatteluista: osalla puheenjohtajista oma työ on estänyt osallistumasta hankkeen tilaisuuksiin, vaikka teema olisi ollut mielenkiintoinenkin. Hankkeen lähettämät sähköpostiviestit on kuitenkin ohjattu kiitettävästi eteenpäin jäsenistölle, joten tiedotus on toiminut hyvin.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeen järjestämien tilaisuuksien luentomateriaalit on tallennettu SILMU ry:n sivustolle, josta ne ovat kaikkien asiasta kiinnostuneiden luettavissa: <https://silmu.info/fi/node/557>.

Tulevaisuuden hanketoiminnassa on otettava nykytekniikan ja tiedottamisen tapojen kehitys huomioon. Perinteisten tilaisuuksien järjestäminen ei kannata, jos osallistujamäärä jää kovin pieneksi, jolloin hankkeen vaikuttavuus kärsii. Sähköiset menetelmät tiedottamisessa, videoseminaarit tai informatiiviset videot kiinnostavat selkeästi enemmän suurta yleisöä, koska se on nykypäivän tiedotusmuoto. Videotallenteet ovat myös helpommin saavutettavissa suurelle yleisölle, koska tallenteet voidaan katsoa heille parhaiten sopivana ajankohtana, vaikka keskellä yötä.

Tutustumisretket puoltavat paikkaansa hankkeissa, koska välttämättä kaikkiin kohteisiin ei pääse tutustumaan yksityishenkilönä. Alueen ulkopuolelta kannattaa aina käydä hakemassa hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä, parhaimmillaan voidaan välttää sudenkuopat ja saada hyviä ideoita oman toiminnan kehittämiseen. Retkien palautteen perusteella tutustumisretkiä toivottiin järjestettävän myös tulevaisuudessa.

Uusiutuvan energian teemaan liittyen tehtävä tiedottamistyö ei todennäköisesti lopu ikinä, koska energia-ala kehittyy koko ajan ja innovatiivisia ratkaisuja on etsittävä ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi. Asennemuutosta kuluttajiin on tehtävä pitkällä aikajänteellä ja faktatietoon perustuen. Toivottavasti tämä hanke on edesauttanut alueella tiedon lisääntymiseen uusiutuvan energian osalta edes pienessä mittakaavassa.

6. Päiväys ja raportin laatija

8.4.2020 Heli Tommiska

LIITE 1

VIHREÄN KASVUN MAHDOLLISUUS - hankkeen toimintaa 2015-2019

TIEDONVÄLITYSHANKE	Tavoite	Tulos
Julkaistu materiaali (sis. Verkkojulkaisut)	6	96
Tuettujen infotilaisuuksien määrä	6	18
Tuettujen esittelytilaisuuksien määrä	2	10
LEADER-HANKKEEN TAVOITTEET		
Aktivointitilaisuuksiin osallistuneet yhteensä	200	891
- Naiset	20	566
- Miehet	180	325
Hankkeeseen osallistuvat organisaatiot	6	13

Henkilömäärä

SILMU ry:n alue

444

Hankkeen esittely muiden tilaisuuksissa

219

Itu-tori (Loviisan vanhat talot)	29.-30.8.2015	31
MTK Pornainen	2.11.2015	22
MTK Myrskylä	3.11.2015	8
Tesjoen Energialta	5.11.2015	21
MTK Mäntsälä	11.11.2015	18
Mäntsälän messut	3.3.2016	19
Askola Areena	16.4.2016	15
Hanketreffit Vantaa	9.2.2016	16
Itu-tori (Loviisan vanhat talot)	27.8.2016	19
Hävikkiseminaari Kouvolassa	11.10.2016	17
Askola Areena	21.4.2018	33

Hankkeen järjestämät seminaarit

111

Kiertotalousseminaari	10.12.2015	10
Kiertotalousseminaari	23.1.2018	14
Hanketreffit energiasta	27.4.2018	10
Uusiutuvaa energiaa biokiertotaloudessa	11.10.2018	22
Uusiutuvaa Energiaa -seminaari St1	31.10.2018	23
PuuBioEnergiaa	31.1.2019	13
Biokaasua ja aurinkoenergiaa	6.3.2019	19

Hankkeen järjestämät retket

114

Palopuron Agroekologinen symbioosi	23.4.2016	11
Grüne Woche Berliini	24.1.-26.1.2017	19
Energiaretki Pohjois-Kymenlaakso, Etelä-Karjala ja Etelä-Savo	28.-29.11.2017	15
Energiaretki Qvidja Qård ja Fiskars	17.3.2018	15
Makumatka maalle (Osta tilalta -päivä)	15.9.2018	31
Tutustumisretki Neste biopolttoaine	31.10.2018	23
Makumatka maalle (Osta tilalta -päivä)	14.9.2019	36
Energia retki Etelä-Kymenlaaksoon	3.12.2019	12

Osallistuminen seminaareihin		6
Suomi kestävän biotalouden suunnannäyttäjänä seminaari	20.10.2015	1
Kymenlaakson Maaseutumarkkinat	21.4.2016	1
Hävikkiruoka hyötykäyttöön	11.10.2016	1
Vähähiilisyiden hanketreffit	17.5.2017	1
Kymenlaakson Maaseutufoorumi "Hukka hyödyksi"	29.3.2017	1
HELMET -loppuseminaari	13.12.2018	1

Tiedotteita lähetetty koko hankkeen aikana **82**

Sepran alue **447**

Hankkeen esittely muiden tilaisuuksissa **102**

Energialta Haminassa	3.11.2015	27
Cursorin yrittäjien tapaminen	27.4.2016	9
Vihervuosi 2016 Haminassa	17.5.2016	10
Miehikkälän kunnan matkailuilta	15.2.2016	37
GreenCareLab Virolahti	25.2.2016	19

Hankkeen järjestämät seminaarit / tilaisuudet **291**

Lähituottajien koulutuspäivät	22.1.2016	19
Rannasta ruokapöytään (ESKO kalatalousalan kokoaminen saman pöydän ääreen)	14.4.2016	17
Kymenlaakson Maaseutumarkkinat	21.4.2016	63
Siivouspäivä kumppanuustalo Hilmassa (kierrätysteema)	28.5.2016	16
Ideapaja Virolahti	26.4.2016	7
Ideapaja Kotka	syksy 2016	
Ideapaja Hamina	28.4.2018	11
Ideapaja Miehkälä	13.4.2016	14
GreenCareLab Anjalassa	13.2.2017	17
EKO-tuottajien infotilaisuus Inkeroinen	15.2.2017	11
Kymenlaakson maaseutufoorumi "Hukka hyödyksi"	29.3.2017	116

Hankkeen järjestämät retket: **54**

Opintoretki Ekamin oppilaiden kanssa	11.9.2015	14
Osta tilalta -päivä yhteistyössä ProAgrian kanssa	10.9.2016	40

Osallistuminen seminaareihin **6**

Kiertotalousseminaari	10.12.2015	1
Rural Finland maaseutumatkailun kehittämispäivä Kouvola	9.2.2016	1
Kymenlaakson Maaseutufoorumi	5.4.2016	1
Hävikkiruoka hyötykäyttöön	11.10.2016	1
Kaakon maaseutumatkailupäivä Virolahdella	14.10.2016	1
Ruokamatkailusta valtti työpaja Hamina	4.4.2017	1

Tiedotteita lähetetty koko hankkeen aikana **14**

Matkaraportti Saksasta: Uusiutuva energia ja Grüne Woche –messut 24.–26.1.2017

Vihreän kasvun mahdollisuus -hanke

13.3.2017

SILMU ry, Heli Tommiska

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Sisältö

Opintomatkan tausta ja tavoitteet

Matkakohteet

- Feldheimin energiakylä
- Grüne Woche –messut
- Adlershofin teknologiapuisto

Yhteenveto - Mitä käteen jäi

- retkeläisten palaute

Matka-aikataulu:

Tiistai 24.1.

Lähtö Hki-Vantaan lentoasema klo 8:10 ja saapuminen Berliiniin klo 9:05 (Saksan aikaa)

Lounas Zum alten Ponyhof

Feldheimin energiakylän esittely

Kirjautuminen hotelliin

Keskiviikko 25.1.

Aamiainen hotellissa

Vierailu Grüne Woche –messuilla klo 9:00-16:30

Torstai 26.1.

Aamiainen hotellissa

Vierailu Adlershofin teknologiapuistossa

Kuljetus lentokentälle

Lento Berliinistä klo 19:10 ja saapuminen Helsinkiin klo 22:05

Opintomatkan tausta ja tavoitteet

Vihreän kasvun mahdollisuus -kehittämishankkeen tärkeimpänä tavoitteena on hankkeeseen osallistujien tietoisuuden lisääntyminen uusiutuvasta energiasta. Tutustumisretki toteutti tätä tavoitetta hyvin. Retken avulla haettiin tietoa hyvistä käytännöistä omalle alueelle jaettavaksi ja sovellettavaksi omaan toimintaan.

Saksa valikoitui kohdemaaksi, koska se on ilmastopolitiikallaan osoittanut olevansa edelläkävijä uusiutuvan energian alalla. Saksa asetti keväällä 2007 uuden tavoitteen sähköntuotannon osalta: vuonna 2020 sähköstä tulisi 27 prosenttia tuottaa uusiutuvalla energialla. Saksa myös julkaisi uuden energiaohjelman vuonna 2008. Sen mukaan Saksa pyrkii vähentämään hiilidioksidipäästöjään 40 % vuoteen 2020 mennessä.

Berliinissä on monia kiinnostavia tutustumiskohteita, joista valittiin mahdollisimman laaja-alaisesti uusiutuvaa energiaa toteuttavat kohteet. Opintoretken mainoksessa markkinoitiin myös yritystapaamisia kansainvälisten yrittäjien kanssa messupäivän aikana, mutta kukaan osallistuja ei tilannut tätä palvelua.

Näkymä Panoramapunktilta Berliinin televisiotornille päin

Keisari Wilhelmin muistokirkko Berliinin keskustassa

Feldheimin energiakylä 24.1.2017

Feldheimin kylä sijaitsee n. 80 km Berliinistä lounaaseen. Kylässä asuu 130 asukasta ja kylän omat laitokset tuottavat kaiken tarvitsemansa sähkön ja lämmön itse uusiutuvalla energialla. Kylän asukkaat halusivat vähentää hiilidioksidipäästöjään ja tällä hetkellä kylä onkin 100 % hiilidioksidineutraali kylä. Feldheimissa toimii osuuskunta (vanha DDR:n maataloudellinen osk), johon kuuluvat alueen maanviljelijät. Osuuskunta työllistää 30 työntekijää ja sen viljelypinta-ala on 1 700 hehtaaria (osa pinta-alasta on vuokrattua). Pääasiassa viljellään viljaa (vehnä, ohra, kaura sekä maissi). Kylään on rakennettu oma sähkö- sekä lämpöverkko, joihin tuotetaan energiaa hakkeen, tuulen ja biokaasun avulla. Kävimme tutustumassa alueen biokaasulaitokseen ja tuulivoimaloihin sekä ajelimme kylän energiavaraston (suuri litium-ioni akku 10 megawattia) ohi. Öljyä ei käytetä tippaakaan missään muodossa.

Osuuskunnan sikalassa on 500 emakkoa (porsastuotanto) ja naapurikylän navetassa on 500 nautaa, joiden lanta tuotetaan biokaasuksi. Lannan lisäksi biokaasuksi muutetaan huonolaatuiset viljat (190 tonnia) ja maissisäilörehu (8 700 tonnia), biokaasua tulee näistä talteen 2 275 000 kwh/vuosi. Lopputuotteen biologinen lannoitemäärä on 15 500 m3 vuodessa. Talvella kun biokaasun tuotanto hidastuu, lämpöä tuotetaan lisäksi puuhakkeella. Osuuskunnalla on 200 ha metsää, joten se on omavarainen raaka-aineenkin osalta.

Kylän alueella on 55 tuuliturbiinia eli tuulivoimalaa. Kylän lämpöverkkoon kuuluu 35 taloutta, lämpöverkon pituus on 3 km. Sähkön hinta kyläläisille on vain reilu puolet 16,6 snt/kwh Saksan yleisestä sähkön hinnasta n. 25 snt/kwh. Lämpö- ja sähköliityntämaksut ovat kumpikin 1500 euroa /talous. Feldheimissa tuotetaan vuodessa 160 000 megawattituntia sähköä, ylimääräinen sähkö myydään muualle.

Siegfried Kappert esittelemässä
Feldheimin kylän toimintaa

Kylän biokaasulaitoksen luukku auki
oikealla

Pari tuulivoimalaa Feldheimin
55 tuulivoimalasta

Retkeläisten palaute Feldheimin energiakylästä oli kaksijakoista: toiset retkeläiset kehuivat kohdetta upeaksi ja onnistuneeksi kokonaisuudeksi ja esittelijää innokkaaksi ja osaavaksi puhujaksi. Toiset retkeläiset miettivät onko Feldheimin kylä jäänyt hieman jälkeen kehityksessä. Suomessa esim. Knehtilän tila on elävämpi kokonaisuus ja oli hyvä saada vertailukohdetta Suomen kohteeseen.

Messukuvia:

Adlershofin teknologiapuisto 26.1.2017

Adlershof on Saksan suurin teknologiapuisto, jonka pinta-ala on 4,2 km². Alueella sijaitsee kuusi kampusta ja 10 muuta tutkimuslaitosta. Yrityksiä on 1 000, työntekijöitä 16 000 ja opiskelijoita 6 500. Esityksen aluksi pidettiin esittelykierrros, jossa kerrottiin myös retkeläisten omista odotuksista Adlershofista. Luennoitsija Frank Lauterbach kertoi paikan historiasta ja toiminnasta, jonka jälkeen tutustuttiin alueen rakennuksiin sekä yhteen start-up yritykseen.

Adleshofissa on useita tutkimusaloja, joissa se kuuluu maailman edelläkävijöihin: energia, optiikka, materiaalitiede, liikennetutkimus, ympäristö, mikrosysteemit, analytiikka ja avaruustutkimus.

Alue on ollut ennen lentokenttä, josta on muistoina säilynyt vielä tänäkin päivänä vanhoja lentokonehalleja ja huoltorakennuksia. Toisen maailmansodan jälkeen lentokenttä suljettiin ja alueelle muodostui kolme instituutiota: valtion turvallisuusministeriö, Itä-Saksan kansallinen televisio sekä Itä-Saksan tiedeakatemia. Berliinin muurin murtumisen jälkeen nämä instituutiot lakkautettiin. Berliinin kaupunginhallitus perusti Adlershofin kehityslaitoksen vuonna 1991 joka on jatkanut alueen kehittämistä tähän päivään asti.

Alueen rakennukset ovat energiatehokkaita, joissa on rakennettu lämmön talteenotto ja joissa käytetään aurinkosähköä ja -lämpöä. Viherrakentamista on toteutettu alueella paljon, monissa rakennuksissa on viherkatto, joka toimii luontaisena jäähdytysjärjestelmänä. Valaistukseen käytetään energiatehokkaita LED-valoja ja rakennukset lämmitetään pääosin maalämmöllä. Katualueilla on käytössä paikallinen sadeveden imeytys painanteisiin. Adlershofin tavoitteena on kasvattaa toimintaa edelleen ja samalla pienentää energiankulutustaan.

Adlershofin asuinrakennuksia, joissa käytetään aurinkosähköä

Adlershofin tutkimuslaitoksen valmistamaa piitä

Retkeläisten mielestä kokonaisuus oli mielenkiintoinen ja laaja. Yhden retkeläisen mielestä hän sai vahvistuksia omille käsityksilleen tämän tutustumiskohteen aikana. Yksi retkeläinen odotti toisenlaista, yksityiskohtaisempaa esittelyä uusiutuvan energian tutkimus- ja käyttökokeilusta. Yrityskäynti oli retkeläisten mielestä erittäin mielenkiintoinen.

Yhteenveto - Mitä käteen jäi

Retkelle osallistui 19 henkeä, joiden joukossa oli yrittäjiä, hanketyöntekijöitä, kunnan edustajia ja ympäristöalan asiantuntijoita. Kaikkia osallistujia yhdisti mielenkiinto uusiutuvaa energiaa kohtaan.

Kolmen päivän retkeen saatiin mahdutettua usean uusiutuvan energian alan esittelyjä: aurinko-, biokaasu- ja tuulivoima sekä energiakonttien valmistuksen yritysesittely. Grüne Woche –messuilla kukin osallistuja sai kulkea päivän aikana omaan tahtiin ja käydä kiertelemässä niissä halleissa, joiden teemat kiinnostivat omakohtaisesti.

Retkeläisten palaute

Opintoretki oli retkeläisten mielestä sopivan pituinen ja kokonaisuutena hyvä. Retken tehokkuus ajankäytön ja kohteiden osalta oli hyvä ja osallistujamäärä sopiva. Retken opasta Petraa keuhuttiin upeaksi sekä supermahtavaksi oppaaksi, joka teki työtään täydellä sydämellä ja jota olisi voinut kuunnella loputtomasti.

Hyvä käytäntö retkeläisten mielestä Saksassa oli Adlershofin teknologiapuiston sadevesien imeytysjärjestelmät, jota voisi myös soveltaa Suomessa. Messujen Bio-osaston anti oli rohkaiseva. Tuulivoimaan ja tuulivoimaloihin suhtautuminen oli Saksassa yleisesti ottaen myönteistä, josta suomalaiset voisivat ottaa mallia. Asuntorakentamiseen ja energia-asioihin löytyi suoria eväitä retken kohteissa. Yhden retkeläisen haaveissa olisi toteuttaa edes lähes omavarainen energiakylä/maatila.

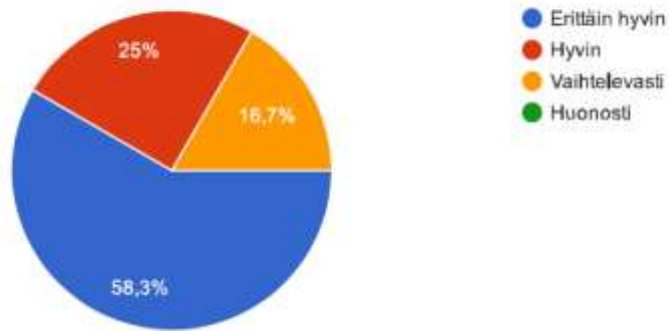
Ryhmän olisi voinut esitellä toisille heti retken alkuvaiheessa, niin yhteistyö olisi ollut parempaa retkeläisten kesken. Yhteisille keskusteluille olisi voinut varata aikaa ohjelmasta, jotta olisi saanut enemmän toisilta retkeläisiltä kokemuksia ja näkökulmia retken alusta asti. Kaiken kaikkiaan opintomatka oli oikein onnistunut ja palautteen perusteella retken paras anti jakautui retkeläisten mielestä kaikille kolmelle kohteelle, joten mikään retken tutustumiskohde ei ilmeisesti ollut turha tai tylsä retkeläisten mielestä. Palautteessa toivottiin vastaavanlaisia retkiä järjestettäväksi uudelleen Keski-Euroopan maissa (esim. Saksa, Hollanti, Belgia, Tanska) ja kyseltiin jo seuraavan retken ajankohtaa. Toivottiin muutaman päivän aktiivimatkoja, joissa olisi teemoina energiantuotanto, urbaani asuminen, ekokylät joissa myös yhteisöasumiskokeiluja.

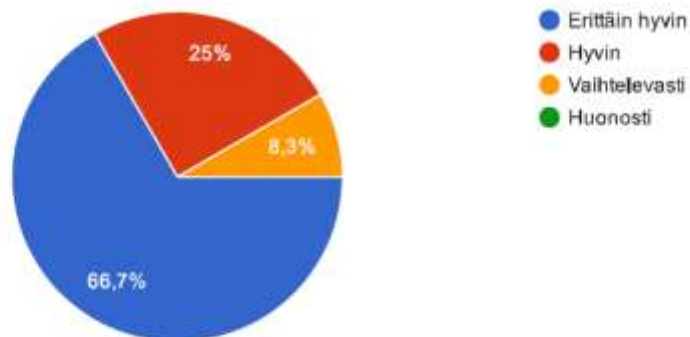
Lounas 1. retkipäivänä Zum Alten Ponyhof –ravintolassa

Retkikohteiden palautetta:

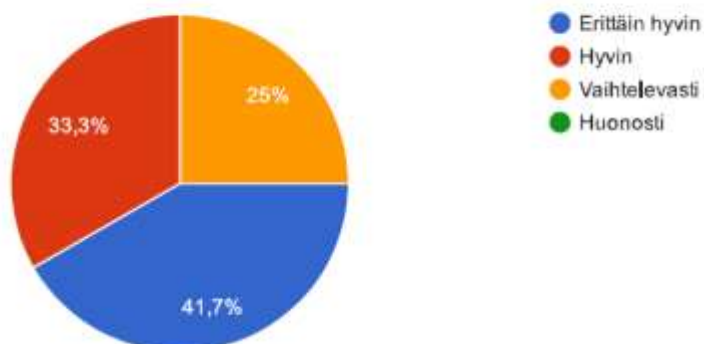
Vastasiko ensimmäinen kohde Feldheimin energiakylä odotuksiasi (12 vastausta)

Vastasiko toinen kohde Grune Woche messut odotuksiasi? (12 vastausta)

Vastasiko kolmas kohde Adlershofin teknologiapuisto odotuksiasi?
(12 vastausta)

Vihreän kasvun mahdollisuus –kehittämishanke

Ohjausryhmän lausunto

Hanke toteutettiin hankesuunnitelman mukaisesti, ohjausryhmän aktiivinen keskustelu tuki hanketta ja alueen toimijat osallistuivat työhön kiitettävästi. Alkuperäistä hankesuunnitelmaa oli välttämätöntä muokata työn kuluessa, kun lopullinen toteutusaika venyi pidemmäksi SILMU ry:n alueella henkilökunnan lomautusten takia. Näissä puitteissa hankkeessa kyettiin kuitenkin toteuttamaan merkittävä määrä suunniteltuja toimenpiteitä molempien Leader ryhmien alueella ja hankkeen järjestämien tilaisuuksien osallistujamäärät todistivat selkeästi hankkeen tarpeellisuuden.

Alueidenvälisyydestä oli hyötyä varsinkin tutustumisretkien ja tilaisuuksien toteuttamisessa, koska osallistajat pääsivät verkostoitumaan oman alueensa ulkopuolelle ja vaihtamaan hyviä käytäntöjä keskenään.

Hanke teki erityisen hyvää työtä tiedottamisessa ja muutenkin tavoitteet saavutettiin vähintään kohtuullisesti. Hankkeessa järjestetyt tutustumisretket onnistuivat yli odotusten. Uusiutuvan energian tiedottamistyö ei suinkaan pääty tämän hankkeen myötä, vaan tarvitaan edelleen jopa aivan perusherättelyä. Uusien ajatus- ja käyttäytymismallien omaksuminen ja vakiinnuttaminen vie oman aikansa, minkä takia hyvin käynnistyneelle työlle on tarpeen saada jatkoa.

Loppuraportti on ohjausryhmän mielestä selkeä ja täyttää sisällöltään ja laajuudeltaan sille asetetut vaatimukset.

Hyväksytty 7.11.2019

Vihreän kasvun mahdollisuus ohjausryhmän kokoonpano hankkeen lopussa:

Jaakko Holsti, MTK-Uusimaa Säätiön asiamies

Tiina Kurki, SILMU ry, toimistopäällikkö

Kaisa Leipälä, ProAgria Etelä-Suomi ry, asiantuntija, uusiutuva energia

Jaakko Leislahti, Leader Sepra, hallituksen jäsen

Juha Mäkinen, Uudenmaan ELY-keskus, asiantuntija

Mikko Rahtola, kiertotalouden asiantuntija, Luonnonvarakeskus

Marja Teppinen, SILMU ry, hallituksen pj

Marjo Tolvanen, Leader Sepra, toiminnanjohtaja

Susanna Vanhamäki, LAMK, InforME – hanke, asiantuntija

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

